

Міністерство освіти і науки України
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»
Національна академія педагогічних наук України
Інститут проблем виховання
Херсонський державний університет
Педагогічний факультет
Освітній центр Фрідріха Фребеля

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ У СИСТЕМІ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

**збірник матеріалів Всеукраїнської інтерактивної
науково-практичної конференції**

(18-20 лютого 2019 року)

Сучасні проблеми дошкільної та початкової освіти у системі суспільних трансформаційних процесів: збірник матеріалів всеукраїнської інтерактивної науково-практичної конференції (18-20 лютого 2019 року, Херсонський державний університет). – Херсон: ТОВ «Борисфен-про», 2019. – 143 с.

Упорядкування та редакційне оформлення: Денисенко Вероніка В'ячеславівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти ХДУ.

*Рекомендовано до друку на засіданні
кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти ХДУ.
Протокол №7 від 06.02.2019 р.*

*Рекомендовано до друку на засіданні навчально-методичної ради
педагогічного факультету освіти ХДУ.
Протокол №3 від 07.02.2019 р.*

За зміст публікацій та достовірність даних, викладених в них, несуть персональну відповідальність автори.

ЗМІСТ

Відомості про авторів	6
Петухова Л.Є. Практичний досвід реалізації педагогічної концепції Ф.Фребеля в сучасному освітньому просторі (компаративний аспект)	10
Андрієвський Б.М. Проблеми формування екологічної культури дітей дошкільної та початкової освіти	13
Анісімова О.Е. Реалізація поглядів Ф. Фребеля у інноваційній освітній технології підготовки фахівців дошкільної галузі	15
Бальоха А.С. Принцип природовідповідності в педагогіці Ф. Фребеля: компаративний аналіз.....	18
Борисенко Н.М. Реалізація неперервної природничої освіти на засадах педагогічної спадщини Ф. Фребеля.....	21
Валуєва І.В. Методичний аспект навчання дошкільників як компонент загальної методики навчання іноземної мови	24
Вінник Т.О. Практичне використання ідей Ф. Фребеля для виховання дітей дошкільного віку.....	27
Владимирова А.Л. Можливості реалізації пісенного матеріалу для дітей дошкільного віку в педагогічній концепції Фрідріха Фребеля.....	30
Воляннюк А.С. Деякі аспекти компаративного аналізу освітньої діяльності в початковій школі за часів Ф. Фребеля та в умовах сучасних трансформаційних процесів.....	33
Воропай Н.А. Дитяча гра в педагогічній концепції Фрідріха Фребеля	34
Гаран М.С. Реалізація ідей Ф. Фребеля в умовах сучасного освітнього простору	37
Гацько С.О., Зоріна І.О., Холох І.М. Використання ідей Ф. Фребеля у сучасному освітньому просторі запорізького багатопрофільного ліцею № 99.....	41
Голінська Т.М. Фрідріх Фребель про творчий розвиток дітей дошкільного віку в образотворчій діяльності.....	44
Горлова А.В. Розвиток дитячої творчості у педагогічних поглядах Ф.Фребеля	46
Гриценко І.В. Вплив педагогічних ідей Ф.Фребеля на розвиток дошкільної освіти	50
Денисенко В.В. Цінність ідей Фрідріха Фребеля для розвитку педагогічної науки ...	52
Дишлева І.М. Забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти: питання та шляхи вирішення	54
Кабельнікова Н.В. Використання «дарунків Фребеля» у корекційно-розвивальній роботі з дошкільниками із особливими освітніми потребами	57

2. Дитина-педагог: сучасний погляд. Психолого-педагогічні та соціальні аспекти сучасної дошкільної та початкової освіти: Колективна монографія / авт.кол. О.П.Аматьєва, Г.В.Беленька, Н.В. Гавриш та ін.; за заг. ред. В.В.Допучасвої; – Луганський національний університет ім. Т.Шевченка. – Луганськ, Вид. ДЗ ЛНУ ім. Т.Шевченка, 2010. – 492с.
3. Ніколасва С.Н. Концепція екологічного виховання дошкільників / С.Н.Ніколасва. – М., 1996. – 124с.

УДК 378

Анісімова О.Е.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПОГЛЯДІВ Ф. ФРЕБЕЛЯ У ІННОВАЦІЙНІЙ ОСВІТНІЙ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Реалії сьогодення вимагають від вищої школи підготовки фахівця, здатного не тільки передавати необхідні знання дітям, але й виховувати компетентних людей, які можуть чітко та вільно орієнтуватись у реаліях сучасного життя. Це потребує використання історичного досвіду та розробки нових концепцій освіти, створення умов для виявлення і розвитку творчих здібностей майбутніх педагогів та постійного вдосконалення їхньої педагогічної майстерності. Раціональне поєднання напрацювань минулого і сучасного в національній освіті, компаративний аналіз та реалізація кращих європейських освітніх досягнень може створити можливість побудови якісної, ефективної моделі освітнього процесу [1, с.2].

Для теорії і практики дошкільної освіти значущими є ідеї видатного педагога-реформатора 19 століття Ф.Фребеля. Спадок німецького вченого має фундаментальне значення, оскільки вплинув на дидактичні й виховні принципи дошкільної освіти в усьому світі.

Учений розробив цілісну теорію й методику дошкільного виховання, що була перевірена на його власному педагогічному досвіді. Головною ідеєю його системи визначено природний розвиток дитини, а рушійною силою поступу педагог визначив здатність до саморозвитку, закладену в природі людини. Головне завдання виховного впливу, на думку Ф. Фребеля, полягає в тому, щоб забезпечити умови для творчої самодіяльності дитини. Реалізацію цієї мети він покладав на спеціальні суспільні заклади – дитячі садки. Надзвичайно важливою заслугою німецького вченого є те, що він організував спеціальну підготовку фахівців для них. Програма фахового навчання охоплювала не тільки оволодіння методикою роботи з дітьми, а й вивчення їх анатомо-фізіологічних та психічних особливостей. Фребелівські садівниці опановували практичні дії та вміння, щоб згодом навчати цьому своїх вихованців. Важливе значення надавалося морально-релігійному становленню педагогів, прагненню формувати в дітей високі духовні риси.

Для розширення змісту підготовки майбутніх вихователів дошкільних установ пропонується доповнити його ідеями фребельпедагогіки.

Процес підготовки до їх впровадження у практичну діяльність з дітьми потребує чіткої інтеграції та системності в оволодінні знаннями, вміннями, запропонованими німецьким педагогом.

Теоретичну базу до сприйняття і осмислення ідей Ф. Фребеля забезпечують студентам вивчення навчальних дисциплін 1-3 курсів: «Вступ до спеціальності», «Загальна педагогіка», «Історія педагогіки», «Педагогіка дошкільна», «Дошкільна лінгводидактика», «Основи образотворчого мистецтва та методика керівництва зображувальною діяльністю дітей», «Теорія і методика фізичного виховання дошкільників», «Теорія і методика формування елементарних математичних уявлень», «Співпраця закладів дошкільної освіти з родинами» та ін. Закріплення отриманих знань і вмінь відбувається за рахунок дисципліни, яка вивчається на 4 курсі, – спецкурсу «Фребельпедагогіка». Мета його – ознайомлення із категоріальними, змістовими та структурними характеристиками педагогіки німецького вченого, озброєння майбутніх вихователів науковими знаннями щодо організації освітнього процесу в сучасному закладі дошкільної освіти із використанням педагогічних ідей Ф. Фребеля.

В основу програми спецкурсу покладено змістовий модуль «Теоретичні та практичні основи педагогічної системи Ф. Фребеля». Пропонуються для вивчення теми: «Становлення світогляду та педагогічних пріоритетів Ф. Фребеля», «Фребелівська теорія гри», «Творчість і самодіяльність дитини за Ф. Фребелем», «Фребелівські дидактичні матеріали і посібники», «Фрідріх Фребель про ознайомлення з навколишнім світом через працю в природі», «Мовний і руховий супровід діяльності дітей», «Українські педагоги – послідовники педагогічних ідей Ф. Фребеля», «Діяльність Київського фребелівського педагогічного інституту», «Творча спадщина Ф. Фребеля в освітньому просторі Херсонського державного університету. Діяльність Освітнього центру Ф. Фребеля при педагогічному факультеті» та ін.

Специфічною особливістю вивчення педагогіки Ф. Фребеля є необхідність роботи з першоджерелами, що розкривають шлях становлення педагогічних поглядів Ф. Фребеля, їх зміст та методику реалізації.

Розв'язання даної проблеми вирішено через укладання хрестоматії «Фребельпедагогіка», яка отримав гриф Міністерства освіти і науки України як навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти. Даний посібник дає змогу студентам опрацювати зміст педагогічної спадщини видатного німецького вченого, ознайомитись з колекційними виданнями кінця ХІХ - початку ХХ століття, архівними матеріалами бібліотеки І. Сікорського, першого директора Київського жіночого фребелівського педагогічного інституту, що мають особливу цінність, оскільки були написані в період, коли ідеї Ф. Фребеля ще не зазнали трансформації та нового тлумачення, як це сталося із часом [2].

В організації професійної підготовки майбутніх вихователів застосовано інноваційні форми навчання. Розроблено та введено в освітній процес комп'ютерну програму Web-мультимедіа «Фребельпедагогіка», що є елементом

динамічного інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища. Це допомагає зосередити увагу на показі шляхів і засобів реалізації нових концепцій освіти, сприяє розробці нових підходів до оволодіння знаннями. Використання інтерактивної дошки на заняттях з фребельпедагогіки дає змогу поєднувати традиційні та інноваційні форми роботи з дітьми, розробляти кросворди, ребуси, графічні задачі, створювати власні сенсорно-пізнавальні завдання для малюків.

Практичні заняття з фребельпедагогіки проходять у Херсонського я/с №33 імені Ф.Фребеля, де студенти у взаємодії із дітьми закріплюють теоретичні знання та удосконалюють свої професійні вміння та навички. Таким чином майбутні фахівці отримують можливість перевірити дієвість методик роботи з дітьми, які розробив та запропонував Ф.Фребель (дидактичні ігри з «дарами», виготовлення паперових виробів, пальчикові та мовні вправи, елементарні трудові дії по догляду за рослинами, рухливі ігри, прогулянки та екскурсії тощо). За участю студентів розпочато психолого-педагогічний експеримент «Діагностика ефективності використання фребелівських методик роботи з дітьми». Майбутні вихователі таким чином долучаються до наукових досліджень.

Студенти долучаються до розробки дидактичних ігор із використанням фребелівських «дарів». Найбільш вдалі конспекти увійдуть до навчально-методичного посібнику «Використання дидактичного матеріалу «дари Фребеля» в роботі з дітьми дошкільного віку».

Як підсумок вивчення спецкурсу «Фребельпедагогіка» традиційно проводиться студентська наукова конференція, під час якої захищаються тематичні презентації, творчі проекти, демонструються власні методичні розробки, переглядаються залікові відеоролики та фільми тощо.

Свого часу Фрідріх Фребель наголошував, що «Доля дитячого садка знаходиться в руках дитячих садівниць. Вони, у разі глибокого усвідомлення педагогічних ідей, можуть принести величезну користь дітям, яких їй довірили. Але, якщо вона знайома лише з прийомами без опанування їх філософського змісту, може скалічити справу, за яку взялася. Невмілий вчитель не здатний так нашкодити дитині, як нерозвинена садівниця, тому що має справу з вихованнями надто ніжного віку...» [3, с. 123]

Подальшого дослідження та опрацювання потребує питання впровадження педагогічної концепції Ф.Фребеля у практику сучасних закладів освіти. Педагогічні ідеї щодо підготовки фахівців у поєднанні із сучасними технологіями можуть слугувати підґрунтям модернізації галузі професійної підготовки фахівців для роботи з дітьми дошкільного віку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Петухова Л.С. Новітні підходи до формування професійних компетенцій майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти / Початкова школа. 2007. – №3. – С. 1-3
2. Хрестоматія «Фребельпедагогіка»: Навчальний посібник / упорядкув. Петухова Л.С., Анісімова О.Е. – Херсон: Айлант, 2013 – 236 с.
3. Фридрих Фребель. Воспитание человека / [пер. с нем. И. Д. Городецкого]. - М.: Издательство К. И. Тихомирова, 1906. - 326 с.

4. Фридрих Фребель. Детский сад / [пер. с нем. Н. Н. Соколова]. - М.: Издательство К. И. Тихомирова, 1913. - 581 с.

УДК 37.026:37.091.4(430)"18

Бальоха А.С.

ПРИНЦИП ПРИРОДОВІДПОВІДНОСТІ В ПЕДАГОГІЦІ Ф. ФРЕБЕЛЯ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ

У статті розкривається питання актуальності ідей Ф. Фребеля в сучасній системі навчання та формування природознавчої компетентності дітей. Автор визначає передумови, що сприяли поглядам Ф. Фребеля на значення природи у виховання особистості дитини.

Сьогодні не лише у дошкільному вихованні простежуються нові тенденції: розвиток системи дошкільної освіти з опорою на ідеї дитиноцентристської філософії, яка пропонує пріоритет гуманістичного та діяльнісного підходів; переорієнтація організаційних форм і змісту роботи у бік індивідуалізації садків; пошук ефективних технологій у роботі з дітьми з урахуванням особливостей. Суттєвих змін зазнає і початкова школа у пошуку нових підходів до навчання та виховання молодого покоління. Тому надзвичайно необхідним й важливим стає звернення до педагогічної спадщини минулого, що дасть змогу відкрити нові перспективні напрямки реформування та подальшого розвитку системи сучасної дошкільної та початкової освіти (за принципом наступності) [3].

Метою статті є аналіз і узагальнення педагогіки Ф. Фребеля щодо використання природи у вихованні дітей та визначення місця його ідей у системі сучасної освіти.

Науковий інтерес у колі нашого дослідження становить педагогічна спадщина видатного представника педагогіки першої половини ХІХ століття – Фрідріха Фребеля (1752-1852) – німецького гуманіста, педагога філософа, автора оригінальної системи виховання і навчання дошкільників у колективі, творця перших дитячих садків, а разом і письменника, який спрямував свої вірші та пісні на виховання дітей [4].

Однак, Ф. Фребель не відразу відчув у собі покликання до педагогічної діяльності.

Лише на 21 році життя, випадкова зустріч у Франкфурті-на-Майні, де вивчав будівельне мистецтво, з одним із послідовників Песталоцці – директором примірної школи М. Грунером – визначила його майбутнє. Фребель став учителем природничих наук у цій школі (1805-1807рр.).

1807-1810 рр. Фребель провів зі своїми учнями в Івердонському інституті Песталоцці. Йому сподобались ідеї великого швейцарського педагога, і він вирішив присвятити себе педагогічній діяльності, здобувши перед цим вищу освіту [4, с. 246].